

AANVULLINGEN BIJ 'CS-6: EEN RECONSTRUCTIEPOGING' herziene editie 2026

p. 121 **Liquidatie Bernardus Hoff.** "Een helemaal vreemde lezing van het gebeurde is afkomstig van Frits Reuter." Reuters verhaal over Bernardus Hoff's CPN-contacten blijkt bij nader inzien toch niet zo onwaarschijnlijk te zijn. Kort na de bevrijding verklaarde iemand die in 1943 als tolk en vertaler voor de SD werkte, Johan Moreu, dat hem bekend was dat Hoff informatie doorspeelde aan de Amsterdamse SD'er Hans de Gruijter en zijn collega's: "Ikzelf heb ook wel eens met hem gesproken en (mij) is toen ook wel gebleken dat hij veel inlichtingen doorgaf. Onder meer is mij bekend dat hij een geheime drukkerij voor illegale blaadjes in de Cornelis Krusemanstraat aangebracht heeft. Bij de dood van bedoelden Hof(f) werd door leden van de SD communistische pamfletten op hem aangetroffen, zodat hij ervan verdacht werd voor twee kanten te hebben gewerkt."

Moreu vermoedde ook dat Hoff het adres van een villa in de omgeving Putten had doorgegeven, waar een licht type machinegeweer werd vervaardigd. De onderdelen daarvoor werden los aangeleverd vanuit verschillende adressen over het hele land. Hans de Gruijter, Emil Rühl en een collega reisden af naar deze villa en deden zich voor als leden van de communistische partij. Ze wachtten tot de bewoner hun in de kelder een demonstratie van het wapen op zakken zand gegeven had en arresteerden hem toen.
(CABR Johan Moreu)

p. 169 en noot 371. **Arrestatie Sape Kuiper en Hans Geul.** Het verhaal over de glazenwasser en de ladder wordt bevestigd door ooggetuige Georgette Rimathé-Rejewski in Tom Rooduijns *Amstel 278* (Thomas Rap, Amsterdam, 2022, p. 274): "Georgette loopt op 22 juli in de Frans van Mierisstraat. Ineens komt een rennende man haar tegemoet. Hij wordt achtervolgd door een agent. Over en weer wordt geschoten, Georgette duikt weg. De man pakt een fiets, maar merkt dat die op slot staat. Om de hoek, in de Van Baerlestraat, probeert hij opnieuw een fiets te pakken. Een glazenwasser, die denkt dat de fiets wordt gestolen, houdt hem met zijn ladder tegen – waarop de man door de agent kan worden overmeesterd."

Of met 'de man' hier Sape Kuiper of Hans Geul bedoeld wordt is niet duidelijk.

p. 280 **Piet Bakker.** Piet Bakker (Rotterdam, 23 maart 1910-?) was geen schuilnaam. Hij werd in april 1941 aangehouden en meegenomen naar de SD in Den Bosch, waarschijnlijk in het kader van eerdere arrestaties in de Ordedienst eind maart 1941.

Bakker was een jongere broer van de fysisch geograaf Jan Pieter Bakker, hoogleraar aan de Amsterdamse Gemeenteuniversiteit. Jan Pieter Bakkers student-assistent in de bezettingsjaren was Willem Frederik Hermans. Het is niet onmogelijk dat Hermans het een en ander gehoord heeft over Piet Bakkers activiteiten: de beschrijving in *De Donkere Kamer van Damokles* van een schietpartij in Haarlem in het begin van de bezetting vertoont nogal wat overeenkomsten met een daadwerkelijke schietpartij in een Haarlems pension in 1941. Daarbij waren mensen uit de groep Nauta/Kist betrokken, waar ook Piet Bakker deel van uitgemaakt zou hebben.

NAAM (blokklett.) BAKKER
Voorn.: Pieter
Geb. 24-3-'10 te Rotterdam
Beroep: Insp. Levensverz. My.
Woonplaats: Schiedam
Nader adres: Nassau Dillenburgstr.
Nationaliteit: Ned.
Arr.no 594 Zie ook:
In bewaring voor: Sich.pol.
Ingesloten op: 8 April 1941
Vertrokken op: 9 April 1941
naar: 's Hertogenbosch.
Reden v. aanhouding: Onbekend.
Bijzonderheden: Afgehaald door de
Sich.pol. Den Bosch.

Bron: Oorlogsbronnen.nl

p. 366 **Reina Prinsen Geerligs**. In een Londense verklaring deed Engelandvaarder Pieter Kwint (1922-1944) een aantal interessante uitspraken over een 'studieclub' die georganiseerd werd door Reina Prinsen Geerligs, en die bestond uit zowel een communistische groep (Kastein, Frijda, Pleyte) als een groep die gericht was op nationale jeugdvorming (Guus Huisman, Bob Brouwer, Lou Kwak). Na de Aprilmeistakingen zouden deze groepen zich hebben "toegelegd op ondergronds werk. Er ontstond een soort centrale van allerlei groepen bij de Fam. Boissevain, hetgeen te Amsterdam vrij algemeen bekend was in bepaalde kringen."

-5-

Hier draagt toe bij, de praatsuchtige neigingen van Nederlanders, die gebruikt worden of gebruik maken van diverse organisaties. een typisch voorbeeld is het geval "Boissevain"

Het huis van de familie Boissevain werd te veel een centrum. Voor zover ik weet is de arrestatie van de groep Boissevain de "19" als volgt gegaan. Omstreeks Maart 1943 kreeg ik contact met een groep studenten te Amsterdam die een studieclub hadden gevormd. De organisator hiervan was REINA PRINSEN GEERLIGS wonende Koninginneweg (?) te Amsterdam. Er waren 2 groepen, de eene een communistisch georiënteerde groep (Dr. KASSEYEN, FRIJDA en PIETER) terwijl de andere groep meer gericht was op een nationale jeugdvorming (GUUS HUISMAN, zoon van den Postdir. te ALMERE a.d. RIJN; BOB BROUWER, LOU KWAK) Na de Mei-stakingen hebben deze groepen zich toegelegd op ondergronds werk. Er ontstond een soort centrale van allerlei groepen bij de Fam. Boissevain, hetgeen te Amsterdam vrij algemeen bekend was in bepaalde kringen. Deze organisaties hielden zich voorgenomen om het "Schimmen kabinet" van Mussert op te ruimen.

In Augustus 1943 werd de geheele familie BOISSEVAIN te weten: Mevrouw, haar beide zoons en een neef afkomstig uit Bussum gearresteerd. De arrestatie was onopvallend gebeurd. Niemand wist er iets van. De Goutape is ± 3 weken lang in het huis blijven zitten om iedereen op te vangen. Zou zijn ongeveer een 60-tal menschen erin geloopt.

De Heer BUITER een kennis van mij kreeg een anker in de gaten, daar zijn vrouw die Mevr. Boissevain in die periode opsocht gearresteerd werd. Wij hebben daarop zooveel mogelijk menschen gewaarschuwd.

De groep gearresteerden hebben gelukkig niets loegelaten daar anders zeer veel menschen de dupe zouden zijn geworden.

Mevr. BUITER, die buitengewoon handig is, is in October 1943 vrijgelaten.

De organisatie van JOHAN KEMPER uit Bussum, die contact met Boissevain had is in September gearresteerd. In deze groep zaten :

<u>JOHAN KEMPER</u> , student economie te Amsterdam	} studenten.
<u>HARVEUS LANGE</u>	
<u>JOHAN SCHOTTEL</u>	
<u>HERMAN ROES</u>	
<u>WILLEM VAN BERSHOUWEN</u>	

ABRAHAM CORNELIUS KOLFFER
Dr. ANTONIUS REEGLER wonende te ZEIST (niet in Zwolle zoals in V.N.) was directeur van het ziekenhuis te ZEIST. Hij is geboren te Zwolle. Is een bijzonder voorzichtig man die goed werk deed. Het is zeker niet waar dat hij zich bemoeid heeft met moord aanslagen waarvan hij beschuldigd is. Hij was R.K. Zij zijn 22 October gefusilleerd.

KOENRAAD LIEBERS ± 35 jaar oud die in Maart 1943 gefusilleerd is had waarschijnlijk niets te maken met de overval op het Burgerlijke Stand register te Amsterdam. Hij is naar men aanneemt dood geschoten uit wraak, daar zijn vader Prof. in de Economie te Amsterdam maar door de Duitschers werd gezocht. KOENRAAD, was bevriend met Mevr. RIEK LOUWERIKX-HILDEBRAND, die in Duitschland gevangen zit, beschuldigd van spionage. Haar man is in Berlijn doodgeschoten.

Gearresteerden :

Dr. MERLON Zat in de groep van Boissevain. Hij is tijdens zijn verhoor met de steel waarop hij was vastgebonden uit het raam gesprongen en dood gevallen. De ouders hebben de mededeeling van zijn dood door de Duitschers gekregen waarbij zij opmerkten dat hij een "Tadelozer Karl" was!

GERTRUDA VAN LIDER Zat in de groep Boissevain. Zij is tijdens haar transport van Amsterdam naar Amersfoort uit den trein gesprongen, gewond geraakt en weer door de Duitschers opgepakt. Zij lag in het ziekenhuis te Amersfoort en is daaruit door een organisatie "gekidnaped"

CORNELIUS BURGER woonde aan de Vondellaan te ZEIST.

CORNELIUS KARMAN wonende te ZEIST. Was verzetsman onder BURGER van de R.V.V.

Pieter Kwint werd in Engeland opgeleid tot SOE/BBO-agent, maar het vliegtuig dat hem en anderen in juli 1944 boven Nederland zou afzetten, werd neergeschoten. Alle inzittenden kwamen om.

Andere personen in Kwints verklaring:

- Cornelis Louis Kwak (1922-1943) kwam om in Arbeitserziehungslager Grossbeeren in Brandenburg. Zijn naam staat op de Erelijst van Gevallenen.
- (Jan) Buiten (1923-2001) en Pieter Kwint ontvingen hun valse papieren van Prof. H.M. ter Veen van de Gemeenteuniversiteit. Buiters alias was Blok. Meer informatie over de Groep-Blok in Twente staat te lezen in A.H. Bornebroeks *De illegaliteit in Twente*, p. 40-41.
- Riek Lotgering-Hillebrand (1892-1984) zat in de Stijkel Groep. Haar man werd in 1943 in Berlijn gefusilleerd.
- Cornelis Burger (1920-1944) en Jan Cornelis Karman (1921-1944) werden als "leden van een groep terroristen" in februari 1944 ter dood veroordeeld.

(Nationaal Archief 2.09.06-12086)

p. 376 **Pater Theophilus Sanders**. Sanders schijnt na de oorlog een boek over Jan Verleun geschreven te hebben. Uit een brief van moeder Verleun aan Hetty Bauer van 1946 blijkt dat de Nederlandse regering bezwaar maakte tegen de publicatie: "(Sanders) mocht het zo niet laten drukken. Toen moest Kas er weer aan te pas komen. En hoe of het nu is weet ik niets van. Durf er haast niet na(ar te) informeren." Ondanks de verontwaardigde opmerking van een oud-illegaal contact van Jan dat het boek desnoods maar illegaal uitgebracht moest worden, is mij geen publicatie bekend van Theophilus Sanders over Jan Verleun.

(Brief van A.C. Verleun-Rijkers aan Hetty Bauer, 28-4-1946)